

سری کتاب‌های سازمانی / کاربردی

چرایی و چگونگی بحران بانکی در اقتصاد ایران

تألیف:

دکتر آیت‌الله ابراهیمی

(عضو هیئت علمی دانشگاه جامع امام حسین (ع))

دکتر اصغر ابوالحسنی هستیانی

دکتر جلیل سفیدی

سری کتاب‌های سازمانی - کاربردی، براساس سیاست تحول علمی و تعالی سازمانی دانشگاه جامع امام حسین (ع)
چاپ و منتشر می‌شود که پاسخگویی و مسئولیت محتوای علمی کتاب به عهده رده مربوطه می‌باشد.

دانشگاه جامع امام حسین (ع)

مؤسسه چاپ و انتشارات

۶۷۸

سری اقتصاد - ۸

سرشناسه	ابراهیمی، آیتاله، ۱۳۵۰-
عنوان و پدیدآور	چرایی و چگونگی بحران بانکی در اقتصاد ایران / تألیف: آیتاله ابراهیمی، اصغر ابوالحسنی هستانی و جلیل صفری
مشخصات نشر	تهران: دانشگاه جامع امام حسین(ع) - مؤسسه چاپ و انتشارات، ۱۳۹۷
مشخصات ظاهری	هجده، ۲۱۸ ص: جدول، نمودار
فروست	دانشگاه جامع امام حسین(ع)، مؤسسه چاپ و انتشارات، ۶۷۸، سری اقتصاد - ۸
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۴۵۲-۷۰۳-۹
وضعیت فهرست‌دهی	فیفا
یادداشت	کتابنامه
موضوع	بحران مالی - ایران (Financial crises -- Iran)
موضوع	بانک و بانکداری - ایران (Banks and banking -- Iran)
موضوع	رکود اقتصادی (Depressions)
موضوع	سیاست اقتصادی (Iran -- Economic policy)
شناسه افزوده	ابوالحسنی هستانی، اصغر، ۱۳۴۵-
شناسه افزوده	صفری، جلیل، ۱۳۵۰-
شناسه افزوده	دانشگاه جامع امام حسین(ع) - مؤسسه چاپ و انتشارات
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۷ ج ۴ الف ۳۰۹/۲ HB
رده‌بندی دیویی	۳۳۰/۵۴۲۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	۵۴۵۹۱۷۰

کلیه حقوق اعم از چاپ و تکثیر، نسخه‌برداری، ترجمه و اقتباس بابت دانشگاه جامع امام حسین(ع) محفوظ است.

- عنوان: چرایی و چگونگی بحران بانکی در اقتصاد ایران
- تألیف: دکتر آیتاله ابراهیمی - دکتر اصغر ابوالحسنی هستانی - دکتر جلیل صفری
- ویرایش علمی: دکتر محمد شوقی
- ویرایش ادبی: کیوان دادرس
- صفحه‌آرایی: ناهید آقامیرزایی
- طراح جلد: تقوی‌پور
- ناظرین فنی چاپ: سید محمدباقر موسوی - سعید محمودی
- نوبت چاپ: اول (آذر ماه ۱۳۹۷)
- شمارگان: ۲۰۰ نسخه
- قیمت: ۲۶۰,۰۰۰ ریال
- نشانی: تهران، بزرگراه شهید بابایی، بعد از پل لشکرک، دانشگاه جامع امام حسین(ع)، معاونت پژوهش و فناوری، مؤسسه چاپ و انتشارات، تلفن: ۷۴۱۸۸۲۶۰ همراه: ۰۹۱۲۴۸۷۰۰۱۷ دورنگار: ۷۴۱۸۸۲۷۴
- مرکز پخش: تهران، میدان فردوسی، فروشگاه و نمایشگاه مؤسسه چاپ و انتشارات دانشگاه جامع امام حسین(ع)، تلفن: ۸۸۸۳۹۲۹۷

بسم الله الرحمن الرحيم

«يرفع الله الذين امنوا منكم والذين اوتوا العلم درجات»

خداوند مقام اهل ایمان و دانشمندان عالم را (در دو جهان) رفیع می گرداند.

(سوره مبارکه مجادله - آیه ۱۱)

ارزش و جایگاه علم و دانش از روزی در اسلام تا آن پایه است که خداوند کریم در قرآن مجید، ابلاغ رسالت رسول خود را با هدایت بشریت، به اقرار آغاز نمود.

هدایت بشر، تکامل سعادت و تقرب به ذات اقدس الهی در گرو کسب معرفت و تحصیل علم و دانش است، علمی که به تعبیر استاد شهید مطهری، زیبایی عقل است و انسان خداجوی، معبود خود را در آن می یابد.

یکی از مسئولیت های مهم هر دانشگاه در آثار تعلیم و تربیت، نشر کتب و آثار علمی است. معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه جامع امام حسین (ع) نیز به منظور مشارکت فعال در بالندگی و رشد فرهنگی و علمی جامعه، دستیابی به مرجعیت علمی در حوزه های مأموریتی و ایفای رسالت خطیر خود در تولید دانش و انتشار یافته های علمی، افتخار و تلاش کرد تا زمینه و بستر لازم را جهت تشویق پژوهشگران و اساتید محترم در عرصه تولید علم، فراهم و تسهیل نماید.

امید است در سایه الطاف بیکران الهی و با گسترش فعالیت های انتشاراتی مؤسسه چاپ و انتشارات دانشگاه جامع امام حسین (ع)، این رسالت خطیر تحقق یابد.

در پایان بر روح تابناک امام راحل (ره) و شهدای گرانقدر انقلاب اسلامی در دفاع مقدس درود می فرستیم و با آرزوی توفیقات هرچه بیشتر مقام معظم رهبری و خدمتگزاران مردم و کشور، از اساتید، فرهیختگان و اهل نقد و نظر تقاضا داریم با ارائه نظرات و پیشنهادات خود ما را یاری فرمایند.

و من الله التوفیق و علیه التکلان

معاونت پژوهش و فناوری

دانشگاه جامع امام حسین (ع)

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
..... (پانزده)	دییآچه
..... (هفده)	پیشگفتار
..... ۱	فصل ۱: مبانی و مفاهیم بحران مالی
..... ۳	□ مقدمه
..... ۳	□ بحران
..... ۴	□ بحرانهای مالی و اجراء آن
..... ۷	○ بحران پول
..... ۸	○ بحران مالی
..... ۹	○ بحران تراز پرداختها
..... ۱۰	○ بحران پرداخت بدهیها
..... ۱۱	□ رابطه بین گونه‌های مختلف بحران مالی
..... ۱۲	□ جمع‌بندی
..... ۱۳	فصل ۲: بررسی اثرات پدیده جهانی‌شدن بر اقتصاد کشورهای مختلف
..... ۱۵	□ مقدمه
..... ۱۷	□ دیدگاه برخی مکاتب درباره جهانی‌شدن
..... ۱۷	○ دیدگاه جامعه‌شناختی
..... ۱۷	○ دیدگاه لیبرالیستی
..... ۱۸	○ دیدگاه واقع‌گرایان
..... ۱۹	○ دیدگاه مارکسیستی و جهان‌سومی
..... ۱۹	□ جهانی‌سازی
..... ۲۰	□ اقتصاد جمعیت
..... ۲۰	○ طرفداران افزایش جمعیت

- ۲۱..... ❶ مخالفان افزایش جمعیت
- ۲۱..... ❷ طرفداران جمعیت ثابت
- ۲۲..... ❸ طرفداران جمعیت متناسب
- ۲۳..... ❹ جمعیت و توسعه اقتصادی
- ۲۵..... □ اقتصاد محیط زیست
- ۲۵..... ❶ جمعیت و اثرات زیست محیطی
- ۲۶..... ❷ رشد اقتصادی و اثرات زیست محیطی
- ۲۸..... ❸ محیط زیست و منطقه خاورمیانه
- ۲۹..... □ فناوری، اطلاعات و ارتباطات
- ۲۹..... ❶ بهانی شدن و تأثیر آن بر حوزه های اطلاع رسانی
- ۳۱..... ❷ بررسی ارزیابی تأثیرات فناوری اطلاعات و ارتباطات
- ۳۱..... ❸ رشد فناوری، اطلاعات و توسعه اقتصادی
- ۳۲..... ❹ فینتک
- ۳۶..... ❶ مهمترین روندهای فینتک در سال ۲۰۱۸
- ۳۶..... * تنوع ارزشهای رمزنگاری شده
- ۳۷..... * بلاک چین
- ۳۷..... * ارتباط میدان نزدیک NFC
- ۳۸..... * افزایش قوانین و مقررات
- ۳۸..... * استارت آپ های کمتر، بنگاه های مالی بیشتر
- ۳۸..... ❶ وضعیت فین تک در ایران
- ۴۰..... □ جهانی شدن قانون و فرهنگ
- ۴۳..... □ جهانی شدن اقتصاد
- ۴۵..... □ نقش دولت در توسعه اقتصادی در دوره جهانی شدن
- ۴۶..... □ تأثیر جهانی شدن بر مؤلفه های اقتصادی قدرت ملی ایران
- ۴۶..... ❶ چگونگی تعامل جمهوری اسلامی ایران با نظام اقتصاد بین الملل
- ۴۷..... * رویکرد جمهوری اسلامی ایران نسبت به همکاری های اقتصادی بین المللی
- ۴۸..... * راهبردهای بدیل برای منافع ملی ایران جهت ادغام در اقتصاد جهانی
- ۵۱..... □ جمع بندی

فصل ۳: مروری بر بحرانهای مالی و تأثیر آن بر کشورهاج..... ۵۳

□ مقدمه..... ۵۵

□ علل پیدایش بحران در دو قرن اخیر..... ۵۷

◎ وجه تشابه بحران ۱۹۲۹ و بحران ۲۰۰۸..... ۵۸

□ تأثیر بحران اقتصاد جهانی بر اتحادیه اروپا..... ۶۰

◎ تضعیف منطقه گرانی و احیاء احزاب ملی گرا در اروپا..... ۶۳

◎ کاهش اعتماد سیاسی شهروندان در کشورهای اروپایی..... ۶۴

* کاهش اعتماد شهروندان به نظام سیاسی..... ۶۶

* کاهش اعتماد شهروندان به نهادهای سیاسی..... ۶۷

* کاهش اعتماد شهروندان به نخبگان سیاسی..... ۶۸

◎ تأثیر بحران (مالی) اقتصاد جهانی بر سیاست بین الملل اروپا..... ۶۹

* کاهش همکاری های فراآتلانتیکی..... ۷۰

* کاهش نفوذ دول اروپا در نهادهای بین المللی..... ۷۱

* اولویتهایی مناس بر ارزشها در سیاست خارجی اروپایی..... ۷۱

□ تأثیر بحران اقتصاد جهانی بر کشورهای در حال توسعه..... ۷۲

□ جمع بندی..... ۷۴

فصل ۴: بحران بانکی و تأثیر بحرانها بر صنعت بانکی..... ۷۷

□ مقدمه..... ۷۹

□ بحران بانکی..... ۸۰

□ شکل گیری بحرانهای بانکی..... ۸۳

□ بحران بانکی در ایران..... ۸۹

□ مروری بر عوامل تعیین کننده بحران بانکی در جهان..... ۸۹

□ انواع بحران در سیستم بانکی..... ۹۴

◎ بر حسب علل داخلی..... ۹۴

* بحران ناشی از منابع انسانی..... ۹۴

* بحران ناشی از فناوری اطلاعات..... ۹۵

* بحران ناشی از مسائل مالی و اعتباری..... ۹۷

- ۹۸ * بحران ناشی از عدم نظارت.....
- ۹۸ * بحران ناشی از سیاستها، روبه ها و فرایندها.....
- ۹۹ * بحران ناشی از جرائم افراد داخل سازمان.....
- ۱۰۰ ◉ بر حسب علل بیرونی.....
- ۱۰۰ * بحران ناشی از تنشهای منطقه‌ای و بین‌المللی.....
- ۱۰۰ * بحران ناشی از بحران سازمانهای مرتبط.....
- ۱۰۱ * بحران ناشی از حوادث و بلایای طبیعی.....
- ۱۰۱ * بحران ناشی از بدافزارهای سیستمی.....
- ۱۰۲ * بحران ناشی از جرائم افراد خارج سازمان.....
- ۱۰۳ □ تاریخچه بحرانهای بانکی (سالهای ۱۹۷۰-۲۰۱۰).....
- ۱۰۵ □ تأثیر بحرانها بر نظام بانکی.....
- ۱۰۶ ◉ تأثیر بحرانها بر دولتی بانکها.....
- ۱۰۹ ◉ تأثیر بحرانها بر تعداد مؤسسات، شعب و کارکنان.....
- ۱۱۰ ◉ تأثیر بحرانها بر حجم سپرده‌ها.....
- ۱۱۰ ◉ تأثیر بحران مالی بر سوددهی بانکها.....
- ۱۱۲ □ پیامدهای بحران بانکی.....
- ۱۱۲ ◉ افت تولید (ستاده).....
- ۱۱۳ ◉ هزینه‌های مالی بحران.....
- ۱۱۳ ◉ افزایش بدهی عمومی.....
- ۱۱۴ ◉ هزینه‌های اعتباری (رشد وام‌های غیرقابل بازگشت).....
- ۱۱۵ □ جمع‌بندی.....

فصل ۵: بررسی اقتصاد بانک محور و بازار محور..... ۱۱۷

- ۱۱۹ □ مقدمه.....
- ۱۲۲ □ سیستم مالی مبتنی بر بانک.....
- ۱۲۲ □ سیستم مالی مبتنی بر بازار.....
- ۱۲۳ □ بازار محور یا بانک محور؟.....
- ۱۲۶ □ نقش بانکها در اقتصاد.....

- ۱۲۶..... ☐ نقش واسطه‌گری
- ۱۲۶..... ☐ نقش بنگاه‌داری
- ۱۲۷..... ☐ نقش واسطه‌گری تعدیل شده
- ۱۲۸..... ☐ مزایا و معایب سیستم بانک‌محور
- ۱۲۹..... ☐ پیامدهای منفی اقتصاد بانک‌محور
- ۱۳۱..... ☐ راهکارهای خروج اقتصاد از بانک‌محوری
- ۱۳۲..... ☐ واقعی شدن نرخ سود بانکی
- ۱۳۲..... ☐ رشد متوازن شفافیت در سیستم مالی
- ۱۳۳..... ☐ تناسب نرخ سود در بازار پول و سرمایه
- ۱۳۳..... ☐ مؤسسات ته‌بندی جایگزین ضمانت بانکی شوند
- ۱۳۴..... ☐ ساختار بازار مالی ایران
- ۱۳۵..... ☐ جمع‌بندی
- ۱۳۷..... فصل ۶: بررسی عوامل اصلی شکل‌گیری بحران در صنعت بانکداری
- ۱۳۹..... ☐ مقدمه
- ۱۴۰..... ☐ دلایل شکل‌گیری بحران از دیدگاه اجرای سیستم پولی-بانکی
- ۱۴۰..... ☐ کاهش قسمت دارائیه‌های شرکتها و خازن
- ۱۴۱..... ☐ شیوه‌های نامناسب وام‌دهی
- ۱۴۲..... ☐ پائین بودن دستمزد نیروی کار
- ۱۴۳..... ☐ مقررات گذاری نامناسب
- ۱۴۴..... ☐ فقدان قوانین و مقررات
- ۱۴۴..... ☐ عدم رتبه‌بندی مؤسسات مالی
- ۱۴۵..... ☐ نقش بانک مرکزی در شکل‌گیری بحران‌ها
- ۱۴۸..... ☐ ریشه‌های اصلی عملکرد ضعیف نظام بانکی کشور
- ۱۴۹..... ☐ مشکلات در روابط میان دولت و نظام بانکی
- ۱۴۹..... * تسلط سیاستهای مالی دولت بر سیاستهای پولی بانک مرکزی
- ۱۵۱..... * تعیین دستوری نرخ سود بانکی توسط دولت و در حاشیه قرار گرفتن
- نظام بانکی در تعیین نرخ سود

- * تعیین تسهیلات تکلیفی و مداخلات گسترده در تخصیص منابع نظام بانکی..... ۱۵۴
- ⊙ مشکلات ساختار داخلی نظام بانکی..... ۱۵۵
- جمع‌بندی..... ۱۵۵

فصل ۷: راهکارهای برون رفت از بحران بانکی..... ۱۵۷

- مقدمه..... ۱۵۹
- مقابله با بحران بانکی..... ۱۵۹
- سیاست‌های کوتاه‌مدت برای مقابله با بحران بانکی..... ۱۶۱
- سیاست‌های بلندمدت مقابله با بحران بانکی..... ۱۶۵
- ⊙ بازمانده‌های مجدد بخش بانکی..... ۱۶۷
- ⊙ تأمین سرمایه بانکها..... ۱۶۸
- ⊙ بانکهای نظامی..... ۱۷۰
- راهکارهای جلوگیری از بحران مالی در ایران..... ۱۷۰
- ⊙ طراحی ابزارهای سیاست پولی مبتنی بر اصل باطل..... ۱۷۱
- ⊙ بازنگری در قوانین موجود تصویب قوانین لازم، از جمله قانون ورشکستگی بانکها و..... ۱۷۱
- ⊙ مقررات‌گذاری و تعیین دقیق چهارچوب فعالیت بانکها..... ۱۷۲
- ⊙ تقویت توان نظارتی بانک مرکزی..... ۱۷۲
- ⊙ ایجاد و تقویت نظام اطلاعاتی و پیاده سازی سیستم‌های هشداردهنده..... ۱۷۳
- ⊙ تعمیق سیستم پولی- بانکی (گسترش نهادهای مالی مؤثر در کشور سطح ریسک)..... ۱۷۳
- ⊙ فراهم کردن نقدینگی به صورت اضطراری..... ۱۷۴
- ⊙ بازگرداندن اعتماد اعتباردهندگان و سپرده‌گذاران..... ۱۷۵
- ⊙ تجدید ساختار بانکها و بازگرداندن توانایی بازپرداخت دیون به بانکها..... ۱۷۵
- ⊙ تصفیه تسهیلات مشکوک‌الوصول و تجدید ساختار بدهی شرکتی..... ۱۷۶
- چگونگی حل بحران از نگاه صندوق بین‌المللی پول..... ۱۷۶
- ⊙ تضمین اعتبارات بانکی از طرف دولت‌ها..... ۱۷۷
- ⊙ تأمین سرمایه از طرف دولت..... ۱۷۷

- ۱۷۷..... ☐ شناسایی زیانهای مالی
- ۱۷۸..... ☐ همکاری کشورهای مختلف جهان برای حل بحران
- ۱۷۹..... ☐ جمع‌بندی

فصل ۸: بحران‌های خود ساخته..... ۱۸۱

- ۱۸۳..... ☐ مقدمه
- ۱۸۳..... ☐ تعریف بحران بانکی خودساخته
- ۱۸۴..... ☐ عوامل و اثر بروز بحران بانکی خودساخته
- ۱۸۴..... ☐ تنبیه در آمد زائی بانکها
- ۱۸۵..... ☐ درآمد ناشی از واگذاری مالی (مشاع)
- ۱۸۶..... ☐ درآمد غیر مشاع و خدمات
- ۱۸۹..... * مقایسه سود و منافع بانکها در ایران و سایر کشورها
- ۱۹۰..... * لزوم تغییر رویکرد بانکها به درآمدهای کارمزدی
- ۱۹۳..... * پیامدهای تغییر رویکرد بانکها در دهه‌های کارمزدی در صحنه بین‌المللی
- ۱۹۴..... * شیوه اجرایی افزایش کارسرد خدات بانکی
- ۱۹۷..... ☐ مدیریت هزینه‌های بانک
- ۱۹۸..... ☐ رقابت بانکها در پرداخت سود بالاتر به سپرده‌گذاران
- ۲۰۱..... ☐ استراتژی‌های نامناسب بانکها در مدیریت دارائیه و بدهی
- ۲۰۵..... ☐ مدیریت عملکرد بانکها
- ۲۰۸..... ☐ جمع‌بندی

منابع و مآخذ..... ۲۰۹

- ۲۱۱..... ☐ منابع فارسی
- ۲۱۶..... ☐ منابع لاتین